

Duitse Dog, Bordeaux Dog en Mastino Napolitano. Oorsprong en achtergrond van hun gedrag.

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

In de vergelijking van deze keer drie zware jongens (en meisjes): de Duitse Dog, Bordeaux Dog en Mastino Napolitano. Daarvan is de Duitse Dog in meerdere opzichten verschillend van de andere twee. Hoewel hij met zijn 80-86 cm schofthoogte de grootste is, ziet hij er door zijn slanke bouw en normale snuitlengte minder imposant en 'gevaarlijk' uit dan de Mastino en de Bordeaux Dog. Niet alleen oogt hij vriendelijker, hij *is* het ook. Hij heeft dan ook een wat andere achtergrond dan de andere twee rassen, die vooral gefokt zijn voor hun kracht en aanvalsbereidheid.

Afschrikwekkende werking

Grote honden die bij gevaar op zijn minst blijven staan en niet op de vlucht slaan, zijn door hun afschrikwekkende werking altijd in trek geweest bij mensen die zichzelf, hun kuddes of huizen wilden beschermen tegen menselijke en dierlijke rovers. In de Oudheid werden al grote honden gehouden als waakhond bij grote boerderijen, villa's, tempels en paleizen. De Romeinen hadden daarbij een voorkeur voor grote, zwarte honden, die alleen 's nachts los rondliepen. Ook werden grote honden gebruikt om kuddes te beschermen tegen beren en wolven. De Molossers, een vee-houdende stam uit de Oudheid, hielden er zulke spraakmakende honden op na, dat de naam door kynologen bij de rasgroepindeling begin 20ste eeuw gebruikt is voor de groep grote, zware, breedschedelige honden.

Dure kostgangers

Grote honden zijn echter ook dure kostgangers. Alleen mensen die over een overschot aan voedsel beschikten, konden het zich in het verleden veroorloven om heel grote honden te houden. In het verre verleden waren dat vooral rijke mensen die de ingrediënten voor het - in landbouwgebieden - gebruikelijke hondenvoer (brood en graanpap) zelf hadden of konden kopen. Ook vee-houdende nomaden konden zich vaak permitteren om grote honden te houden omdat ze over veel natuurlijk voer in de vorm van slachtvee of slachtafval beschikten. In en na de Middeleeuwen waren het vooral de koningen, edelen en rijke burgers én de slagers die er grote honden op na hielden; de elite voor de jacht op beren, wolven en groot wild; de slagers voor het drijven en op de weg houden van runderen. In de 17e en vooral 18e eeuw begon men bovendien ook grote, zware bulldoggen te fokken om speciaal te gebruiken bij dierengevechten. Deze evenementen groeiden uit tot een volksvermaak waarbij flink gegokt kon worden en een winnende hond dus veel geld kon opleveren.

Hongersnood

Bij schaarste en hongersnood waren deze grote honden de eerste die het loodje legden. Ook als er geen werk voor ze was of als ze niet goed voldeden, was er weinig reden om ze in leven te houden. Zo verdwenen de grote kuddebewaarders en grote jachthonden eind 18^e eeuw (of al eerder) uit gebieden waar wolven en beren waren uitgeroeid en de slagershonden midden 19^e eeuw toen de spoorwegen het veevervoer over de weg overnamen. De opkomst van dierenbeschermingsorganisaties zorgden midden 19^e eeuw ook voor het verdwijnen van de meeste grote bulldoggen. Na die tijd waren het vooral de Europese adel en rijke (Engelse)

liefhebbers die nog erg grote honden hielden als dierbare huishond, als statussymbool, als showhond of als modeartikel. De meeste van deze reuzen waren vriendelijk en goedmoedig.

Duits, Engels of Deens?

Britse hondenliefhebbers hadden midden 19^e eeuw uit Duitsland grote honden met een schofthoogte van rond de 85 centimeter meegenomen. Rond 1870 werden deze honden op hondenshows ingeschreven als een buitenlands ras onder de naam *Great Dane* of als *German Boarhound*. Ze werden door hun brede schedel beschouwd als een soort Mastiff maar verschilden daarvan door hun lange snuit met aansluitende lippen. Dit was een groot voordeel als je de hond in huis hield, zo schreef een liefhebber in 1907, want hij kwijlde niet. (...*he does not, like some other of the big breeds, slobber from his mouth, which is a particularly unpleasant peculiarity, especially when a dog is kept in the house.*) Doordat menig kynoloog bovendien van mening was dat er maar weinig verschil was tussen de *Great Dane* en de Ierse Wolfshond, rezen er aanvankelijk de nodige twijfels over de achtergrond van het ras: was het nu oorspronkelijk een dog of een windhond?

Probleem

Doordat de hondenshows al snel ook buiten Engeland enorm populair werden, zagen de Duitsers zich hierdoor voor een probleem gesteld. In 1871 hadden allerlei onafhankelijke Duitse staten en vorstendommen zich verenigd tot één grote staat, het Duitse Rijk, met keizer Willem I van Pruisen aan het hoofd. Nationalistische gevoelens hadden ook hun weerslag op de hondenfokkerij. Er waren geen uniforme Duitse rassen, maar iedere plaats en streek had zo zijn eigen variëteit aan honden van hetzelfde type. Men had bijvoorbeeld grote dogachtigen uit Ulm en *Saurüden* die op wilde zwijnen jaagden, maar zoiets als een *German Boarhound* kende men in Duitsland helemaal niet. Ook de Engelsen zaten er mee in hun maag. Er werd driftig over en weer gecorrespondeerd, vooral als er Duitse dogachtigen aan Engelse tentoonstellingen wilden meedoen. Want onder welke rasnaam moesten ze worden ingeschreven?

Spanningen

De Duitsers besloten over te gaan tot het creëren van een uniform doggenras, waarvoor ze grote doggen gebruikten die, typisch genoeg, in Duitsland ook wel bekend stonden als Engelse Doggen. Aanvankelijk leek als rasnaam ‘Duitse Mastiff’ te worden gekozen, maar uiteindelijk werd het in 1878 toch ‘Duitse Dog’. Aangezien de spanningen tussen Engeland en Duitsland onder het keizerschap van Wilhelm II (1888 – 1918) toenamen en het na de Eerste Wereldoorlog ook niet meer echt goedkwam tussen beide landen, houden de Engelsen tot op vandaag stug vast aan de rasnaam *Great Dane*, ook al gaat het tegenwoordig om hetzelfde ras. Ook in Nederland bleef men om dezelfde reden vasthouden aan de benaming Deense Dog tot in 1961 het ras door de FCI werd erkend als Duitse Dog.

Allegaatje

De politieke tegenstellingen zijn er waarschijnlijk ook mede verantwoordelijk voor dat de *Great Dane* door de Engelsen positief werd afgezet tegen de Duitse Dog. In *The New Book of the Dog* uit 1907 wordt verteld dat de Engelse *Great Dane* veel raszuiverder was dan de uit een allegaatje samengestelde Duitse Dog. Zijn voorvaderen moesten zonder twijfel gezocht

worden in de honden van de Egyptische Oudheid. Bovendien was hij edeler, kalm en waardig, al kon hij ook best gevaarlijk zijn als hij niet goed was getraind.

Oren

In Duitsland werd aanvankelijk meer nadruk gelegd op het dogachtige aspect, wat uiteindelijk resulteerde in een groter, zwaarder hoofd. Door de oren te couperen en door de honden ook wel eens te trainen om mensen tegen de grond te werken en dan zonder bijten over ze heen te blijven staan, werd meer een politiehondenaspect benadrukt dan in Engeland, waar men eerder hechtte aan het jachthonden aspect. Erg succesvol waren de pogingen van enkele Duitsers om de Duitse Dog om te vormen tot een politiehond overigens niet. Hij werd als nationaal symbool bovendien volledig verdrongen door de Duitse Herder.

In Engeland gold al vanaf 1899 een coupeer verbod voor de oren en de staart. Daarmee werd de *Great Dane* ineens een stuk minder stoer. Aanvankelijk leken de Britten daardoor de belangstelling voor het ras te verliezen, maar door een actieve campagne waarin de vriendelijkheid en geschiktheid als gezinshond werd benadrukt, groeide hij in Engeland uit tot een van de populairste grote rassen.

Oudheid

De speculaties van eind 19^e eeuwse kynologen dat doggen afstamden van vechthonden uit de Oudheid, zorgden er voor dat men doggen bij de rasfokkerij ook vooral probeerde te laten lijken op de beelden en afbeeldingen uit de – vooral Romeinse - Oudheid. Het grootse Romeinse verleden stond dan ook op de voorgrond bij de fokkerij van de Italiaanse Mastino Napolitano.

Vóór de Tweede Wereldoorlog stond de Italiaanse rashondenfokkerij op een tamelijk laag pitje. Grote, zware dogachtige honden van verschillende types werden onder de verzamelnaam *Cane di Presa* op shows uitgebracht, maar er was weinig belangstelling voor in de vorm van gerichte rashondenfokkerij.

Zwitserse schrijver

Dat veranderde toen de Zwitserse schrijver Piero Scanziani in 1946 een hondententoonstelling in Napels bezocht. Scanziani werd in 1908 geboren in Zwitserland op de grens met Italië in het Italiaanstalige kanton Ticino/Tessin. Zijn middelbare schooltijd bracht hij door in Milaan. Hij was geschoold in de klassieken en werkte voor de Tweede Wereldoorlog als journalist in Italië. Hoewel hij aanvankelijk sympathiseerde met het fascisme, verliet hij het land in 1938 toen Mussolini antisemitische wetten invoerde. In 1945 keerde hij terug naar Italië waar hij tot 1971 in Rome bleef wonen. Hij ontpopte zich tot een mystiek romantisch literair schrijver, van wie ten onrechte wordt verteld dat hij in 1986 en 1987 genomineerd werd voor de Nobelprijs voor de literatuur.

Guaglione

Op de Napolitaanse hondententoonstelling in 1946 zag Scanziani temidden van acht *Cane di Presa* een hond die de naam Guaglione bleek te dragen. Scanziani raakte onmiddellijk in vervoering. Hij zou hier later over schrijven: ‘Ik herkende hem meteen; hij was een van de honderd die Paulus Aemilius Macedonicus bij zijn triomftocht meegenomen had naar Rome: hij was de grote hond van Epirus, de zoon van de Assyriërs, de kleinzoon van de Tibetanen;

hij was de Molosser...(Lo riconobbi all'istante; era uno dei cento che Paolo Emilio il Macedonico aveva portato in Roma al suo trionfo: era il gran cane d'Epiro, il figlio degli Assiri, nipote dei Tibetani, era il Molossus...)

In één zin

Hiermee vatte Scanziani in één zin verschillende theorieën van de 19e eeuwse kynologen samen over de oorsprong van de grote, breedschedelige honden. De oervorm van deze honden zou de Tibetaanse Mastiff zijn geweest. Deze honden waren ver voor de jaartelling met nomaden meegekomen naar het westen, waar ze in de Oudheid door de Assyriërs en een in het berggebied van Macedonië levende stam, de Molossers, gebruikt zouden zijn als vechthonden en kuddebewakers.

Vechthonden

In de tweede eeuw voor Christus werden er door Romeinen diverse oorlogen gevoerd met het koninkrijk Macedonië. Paulus Aemilius was de Romeinse consul die in 168 voor Christus een einde maakte aan het Macedonische koninkrijk, toen hij de koning versloeg en gevangen nam. Aemilius stelde 500 aanzienlijke Macedoniërs terecht en plunderde hun bezittingen. Op de terugweg plunderde hij ook het aangrenzende koninkrijk Epirus, voornamelijk om zijn soldaten tevreden te houden. Na zijn triomfantelijke intocht in Rome kreeg hij als eerbetoon de achternaam Macedonicus (de Macedoniër). De als oorlogsbuit meegenomen honden zouden de legendarische Molossers zijn. Zij zouden volgens de theorie de voorvaders zijn van de Romeinse honden die meevochten in het leger. Dat laatste was overigens een romantische mythe.

Keurmeesters

De keurmeesters reageerden echter volgens zijn eigen zeggen nogal lauw en lacherig op Scanziani's lyrische verhaal dat Guaglione een rechtstreekse afstammeling van de antieke Molossers zou zijn. Zijn pogingen om de hond ter plekke te kopen mislukten eveneens. In 1949 slaagde hij daar echter alsnog in. Guaglione werd de stamvader van het ras dat werd opgebouwd met behulp van door Scanziani op het platteland opgespoorde boerderijhonden met een bij de mythe passend uiterlijk en temperament. Scanziani's enthousiaste ijver hierbij en de op nationalistische sentimenten inspelende publiciteit over de heroïsche Romeinse oorsprong zorgden er voor dat de Mastino Napolitano al snel als apart Italiaans ras werd erkend. Hoewel Scanziani's honden oorspronkelijk al een indrukwekkend grote kop en tamelijk veel keelhuid hadden, zaten ze verder nog strak in het vel. Door overdrijving van de rasstandaard is de kop nog groter en de snuit nog korter geworden. Bovendien zitten veel Mastino's tegenwoordig bijna even ruim in hun vel als een *meat-mouth* Shar Pei, met vergelijkbare (huid)problemen tot gevolg.

Alaunt

Ook bij de wederopbouw van de Bordeaux Dog als ras in de tweede helft van de vorige eeuw werd ingespeeld op 19e eeuwse speculaties over een oude, deels legendarische oorsprong. Deze zocht men graag in de *alaunts* waarover de middeleeuwse graaf van het Zuid-Franse graafschap Foix, Gaston Phoebus (1331-1391), schreef dat ze zo sterk en woest waren. Dat

maakte ze voor de graaf bij uitstek geschikt om te jagen op de beren en wolven die zijn, aan de Pyreneeën grenzende, graafschap uitbundig bevolkten.

De *alaunts* hadden in de 14^e eeuw al een soort mythische kwaliteit. Ze ontleenden hun naam aan de Alanen. Nomadische ruiters van deze oorspronkelijk Iraanse stam hadden zich in de 5^e eeuw een tijd in Noord-Spanje gevestigd. De Alanen waren in de ogen van de Romeins georiënteerde kroniekschrijvers, zoals Ammianus Marcellinus, groot, blond, barbaars, oorlogszuchtig en woest; eigenschappen die ook aan hun honden werden toegeschreven.

Lelijk en dom

Gaston onderscheidde drie typen *alaunts* die allemaal met elkaar gemeen hadden dat ze een grote kop met een korte snuit hadden. De beste van de drie was volgens de graaf de *alaunt gentil*, die als kenmerkende eigenschap had dat hij zich vastbeet in zijn prooi en deze niet meer losliet. Veel moest Gaston echter niet van deze honden hebben. Hij vond ze lelijk en dom, want ze vielen ieder dier aan, ook schapen, koeien, andere honden en zelfs mensen. Hij had veel liever de edele, zachtaardige windhonden om zich heen, dan deze lelijke bruit. Er ging volgens hem maar weinig aan verloren als een *alaunt* door een beer gedood werd.

Al lang uitgestorven

De *alaunts* van Gaston waren echter wit van kleur en geen doggen in de tegenwoordige zin. Ze waren bovendien al lang uitgestorven toen op een van de eerste Franse hondentoonstellingen in 1863 acht totaal van elkaar verschillende Franse doggen werden ingeschreven, waaronder een uit Bordeaux. Het verhaal over de 14^e eeuwse *alaunts* van Gaston paste, mede door de geografische nabijheid van Bordeaux, goed in het verlangen van de 19^e eeuwse kynologen om hondentrassen van dubieuze afkomst een respectabel en vooral oud bestaansrecht te geven.

Engelse handen

Al vanaf de middeleeuwen, maar vooral in de 17^e en 18^e eeuw werden bulldoggen overal in Europa gehouden om in *pits* of arena's tegen gevaarlijke dieren zoals stieren en beren te vechten. In Frankrijk waren ook gevechten tegen ezels populair. Veel van de Spaanse en Franse bulldoggen uit die tijd worden beschreven als groot en zwaar (50-60 kilo) met een onderbeet en een rossige, korte vacht. Bordeaux was een van de centra waar bulldoggen voor diereengevechten werden gefokt. In 1814, na de overwinning van de Engelsen op Napoleon, kwam Bordeaux echter in Engelse handen en zou dat tot 1870 blijven. De Engelse *Cruelty to Animals Act* uit 1835, waarbij diereengevechten werden verboden, betekende dan ook de doodklap voor de fokkerij van bulldoggen hiervoor.

Zwart masker

In 1870 waren er in Bordeaux volgens kynologen uit die tijd amper nog (bul)doggen over. De dieren waren te gevaarlijk om gewoon te houden en waren massaal afgemaakt. Bovendien was rond die tijd de aandacht van fokkers verlegd naar de kleine Franse Bulldog die in de laatste decennia van de 19^e eeuw overal in Europa een enorme populariteit genoot als schoothond. In het zuiden van Frankrijk bleef de bulldogfokkerij voor diereengevechten echter wel mondjesmaat bestaan. Daarnaast begon men na 1870 onder de invloed van de heersende

tentoonstellingsmode ook voor dit doel grote doggen te fokken als ras. In Parijs werden rond 1890 door wijnhandelaren met de minst gevaarlijke grote bulldoggen onder de naam *Dogue de Bordeaux* gefokt. Met hun ongecoupeerde oren en een zwart masker leken ze volgens critici echter meer op de Engelse Mastiff.

Kwijn

Engelse liefhebbers probeerden rond 1895 met uit Zuid-Frankrijk geïmporteerde, wat meer vechtlustige exemplaren in Engeland het ras op te bouwen. Tevergeefs. Doordat de Engelse kennelclub in 1899 het couperen van de oren van honden verbood, wilde niemand de niet meer zo gevaarlijk uitziende vechthonden hebben.

De Tweede Wereldoorlog betekende nagenoeg het einde voor de fokkerij van de Bordeaux Dog. In 1962 kocht Raymond Triquet echter een Bordeaux Dog met als doel het zo goed als uitgestorven ras weer overeind te helpen. Hij bewoog hemel en aarde om het ras overall bekendheid te geven en herzag diverse malen de rasstandaard die oorspronkelijk in 1921 was opgesteld. Daarmee kreeg het ras definitief zijn hedendaagse uiterlijk met de veel kortere snuit – en bijkomende gezondheidsproblemen - de grote melancholieke rimpelkop en de hanglippen, waarmee hij zijn kwijn overvloedig in het rond kan spetteren, zoals zo leuk te zien is in de populaire film *Turner & Hooch* uit 1989. Overdrijving daarvan wordt inmiddels weer door de inmiddels bejaarde Triquet bestreden door het benadrukken van het wat strakkere bulldogachtige uiterlijk.

Duitse dog 18^e eeuw (Buffon)

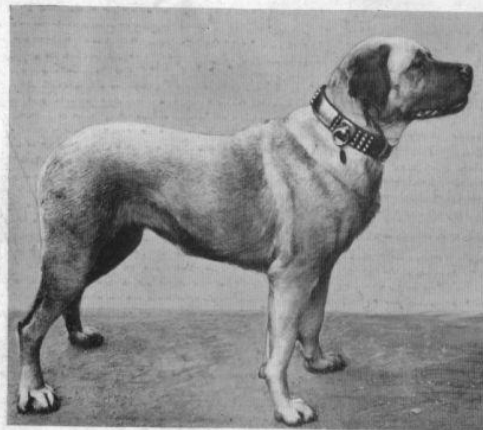

THE DANISH DOG.—One of the noblest of Dogs, and the handsomest of the Mastiff group, is the Danish Dog. The long legs give it great running ability, and the strong body and limbs confer upon the animal great powers of endurance, while the eyes speak kindness and intelligence. (*Canis familiaris molossus danicus.*)

VIDOC, Dogue de Bordeaux, à Mme Ricard. Né le 30 Mars 1906; fauve, masque noir. Eleveur, M. Retourné. Par *Taurus* (deuxième prix, Paris, 1904 et 1906), hors de *Mama*. — Premier prix.

BOSTOCK, Dogue de Bordeaux, à M. Mesureur. Né en Décembre 1901; fauve, masque noir. Eleveur, le propriétaire (premier et deuxième prix à Paris, 1906). Par *Sultan*, hors de *Diane*. — Premier prix.

1re ANNÉE

(55